

Z A K O N

O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O UČENIČKOM I STUDENTSKOM STANDARDU

Član 1.

U Zakonu o učeničkom i studentskom standardu („Službeni glasnik RS”, broj 18/10), u članu 1. reči: „osnivanje i rad Republičkog fonda za razvoj naučnog i umetničkog podmlatka”, brišu se.

Član 2.

Posle člana 11. dodaje se član 11a koji glasi:

„Pravo na stipendiju za izuzetno nadarene učenike i studente

Član 11a

Pravo na stipendiju za izuzetno nadarene učenike ima učenik od drugog razreda srednje škole koji ispunjava opšte uslove iz člana 4. ovog zakona, koji stalno postiže odličan opšti uspeh (5,00) i koji osvoji jedno od prva tri mesta na međunarodnim i republičkim takmičenjima, koja se nalaze u kalendaru takmičenja učenika.

Pravo na stipendiju za izuzetno nadarene studente ima student prve godine studija (osnovne akademske studije, master akademske studije i doktorske akademske studije) koji ispunjava opšte uslove iz člana 4. ovog zakona, koji u sva četiri razreda srednje škole ostvari odličan opšti uspeh (5,00) i odličan uspeh na maturskom ispitu (5,00) i koji osvoji jedno od prva tri mesta na međunarodnim i republičkim takmičenjima, koja se nalaze u kalendaru takmičenja učenika, a student ostalih godina studija (osnovne akademske studije, master akademske studije i doktorske akademske studije) — koji ispunjava opšte uslove iz člana 4. ovog zakona, koji tokom studiranja ostvari prosečnu ocenu najmanje 9,00 i koji je u kontinuitetu upisivao godine studiranja na teret budžeta Republike Srbije. Za ostvarivanje prava iz st. 1. i 2. ovog člana učenici i studenti polažu standardizovane testove, osim učenika i studenata umetničkih škola i akademija koji nisu na teoretskom odseku.

Stipendija se dodeljuje bez obaveze vraćanja i isplaćuje se u mesečnom novčanom iznosu koji utvrđuje ministar za svaku školsku godinu.

Ministarstvo raspisuje konkurs za dodelu stipendija, koji sadrži naročito: uslove za dodelu stipendija, kriterijume za utvrđivanje redosleda kandidata, broj korisnika stipendije, datum i mesto polaganja standardizovanih testova, visinu stipendije, potrebna dokumenta, rokove za prijavljivanje na konkurs i odlučivanje o dodeli stipendija.

Testiranje kandidata sprovodi odgovarajuća visokoškolska ustanova, odnosno institut (u daljem tekstu: Institut) i utvrđuje rezultate testiranja.

Rezultate testiranja Institut, preko Ministarstva, dostavlja savetima iz sledećih obrazovno-naučnih, odnosno obrazovno-umetničkih polja: prirodno-matematičke nauke, društveno-humanističke nauke, medicinske nauke, tehničko-tehnološke nauke i umetnost.

Predsednika i članove saveta iz stava 7. ovog člana imenuje Konferencija univerziteta, na period od četiri godine.

Predlog rang liste o dodeli stipendija utvrđuju saveti iz stava 7. ovog člana.

Konačnu rang listu i predlog odluke o dodeli stipendija utvrđuje komisija koju imenuje ministar. Komisiju čine predsednici saveta iz stava 7. ovog člana i predstavnici Ministarstva.

Poslovi iz st. 8. i 9. ovog člana obavljaju se kao povereni.

Odluku o dodeli stipendija donosi ministar.

Odluka iz stava 12. ovog člana konačna je.

Na osnovu konačne odluke o dodeli stipendije učenik, njegov roditelj ili staratelj, odnosno student zaključuje sa Ministarstvom ugovor o stipendiji za izuzetno nadarene učenike, odnosno studente, kojim se bliže uređuju prava i obaveze u vezi sa korišćenjem stipendije.

Učenik, odnosno student koji je zaključio sa Ministarstvom ugovor o stipendiji za izuzetno nadarene učenike, odnosno studente, ima pravo da svake naredne školske godine produži korišćenje tog prava, do završetka školovanja, ako dostavi dokaze o tome da i dalje ispunjava uslove iz stava 2. ovog člana.

Ako učenik, odnosno student koji je zaključio ugovor sa Ministarstvom o korišćenju stipendije, ne dostavi dokaze o tome da i dalje ispunjava uslove iz stava 2. ovog člana — on gubi pravo na stipendiju.

Pravo na stipendiju za izuzetno nadarene učenike, odnosno studente nema učenik, odnosno student koji je pravo na neku drugu učeničku, odnosno studentsku stipendiju ili kredit ostvario u skladu sa odlukom nadležnog organa iz budžeta jedinice lokalne samouprave, odnosno iz budžeta Republike Srbije.

Jedinica lokalne samouprave može svojom odlukom, u skladu sa materijalnim mogućnostima, utvrditi pravo na učeničku, odnosno studentsku stipendiju ili kredit, ako je prethodno za te namene u svom budžetu obezbedila sredstva.

Učenik, odnosno student za koga se utvrdi da je zloupotrebom ostvario pravo na učeničku, odnosno studentsku stipendiju — trajno gubi pravo na učeničku, odnosno studentsku stipendiju po odredbama ovog zakona i dužan je da vrati dobijeni iznos.

Bliže uslove za dodelu stipendija iz st. 1. i 2. ovog člana, kriterijume za utvrđivanje redosleda kandidata, način i postupak ostvarivanja prava na stipendiju, naknadu za izradu standardizovanih testova i druga pitanja od značaja za ostvarivanje tog prava propisuje ministar.”

Član 3.

Deo VI. Republički fond za razvoj naučnog i umetničkog podmlatka i čl. 70. do 81. brišu se.

Član 4.

U članu 90. st. 3. i 4. brišu se.

Dosadašnji st. 5. i 6. postaju st. 3. i 4.

Član 5.

Učenici i studenti koji su ostvarili pravo na stipendiju za izuzetno nadarene učenike i studente, odnosno za razvoj naučnog i umetničkog podmlatka i koji imaju zaključene ugovore u skladu sa ranije važećim propisima, nastavljaju da koriste to pravo do završetka započetog školovanja, u skladu sa zaključenim ugovorom i propisom po kom su to pravo ostvarili.

Član 6.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje sa radom Republički fond za razvoj naučnog i umetničkog podmlatka osnovan Zakonom o učeničkom i studentskom standardu („Službeni glasnik RS”, broj 18/10), a njegova prava, obaveze, predmete i arhivu preuzima Ministarstvo.

Član 7.

Podzakonski akt potreban za sprovođenje ovog zakona ministar će doneti u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 8.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

O B R A Z L O Ž E N J E

PREDLOGA ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O UČENIČKOM I STUDENTSKOM STANDARDU

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje Zakona o izmenama i dopunama Zakona o učeničkom i studentskom standardu sadržan je u članu 97. tačka 10) Ustava Republike Srbije, prema kome Republika Srbija uređuje i obezbeđuje sistem u oblasti obrazovanja.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Posle dvogodišnje primene Zakona o učeničkom i studentskom standardu („Službeni glasnik RS“, broj 18/10), konstatovano je da postoje problemi u obezbeđivanju stipendija za izuzetno nadarene učenike i studente koje treba da se ostvaruju preko Republičkog fonda za razvoj naučnog i umetničkog podmlatka (u daljem tekstu: Fond).

Fond je osnovan Zakonom o učeničkom i studentskom standardu (u daljem tekstu: Zakon), radi sistematskog i organizovanog staranja Republike Srbije o razvoju izuzetno nadarenih učenika i studenata za naučni i umetnički rad (čl. 70-81).

U upravnom odboru, kao organu upravljanja Fondom treba da budu zastupljeni po dva predstavnika ministarstva nadležnog za poslove prosvete i ministarstva nadležnog za poslove nauke i jedan član kao predstavnik ministarstva nadležnog za poslove kulture. Sredstva za rad Fonda obezbeđuju se iz budžeta Republike Srbije – iz sredstava namenjenih za finansiranje u oblasti prosvete, nauke i kulture, kao i iz donacija, poklona i drugih izvora u skladu sa zakonom.

Činjenica je da direktor, upravni odbor i stručni organi - saveti Fonda nisu imenovani. Takođe, činjenica je da se od 2003. godine sredstva za stipendije za izuzetno nadarene učenike i studente obezbeđuju isključivo iz budžeta Republike Srbije, sa pozicije ministarstva nadležnog za poslove prosvete. Posebno, donošenjem Zakona o ministarstvima („Službeni glasnik RS“, broj 16/11) delokrug Ministarstva prosvete i Ministarstva za nauku i tehnološki razvoj objedinjen je u jedno ministarstvo – Ministarstvo prosvete i nauke, i nije moguće imenovati upravni odbor Fonda u skladu sa zakonom, a sredstva za stipendije se i dalje obezbeđuju sa pozicije jednog ministarstva.

Analiza primene Zakona, pre svega ostvarivanja prava učenika i studenata na smeštaj, ishranu, vaspitni rad, odmor i oporavak, kao i učeničke i studentske kredite i stipendije, pokazala je da je Zakon u osnovi odgovorio očekivanjima koja su postojala pri njegovom donošenju, ali da je za dalje unapređivanje sistema učeničkog i studentskog standarda potrebno izvršiti izmenu Zakona, u delu koji se odnosi na stipendije za izuzetno nadarene učenike i studente, kako je Predlogom zakona predloženo.

Rešenja iz Predloga zakona treba da obezbede postizanje sledećih ciljeva:

- jedinstven i efikasan sistem dodele svih učeničkih i studentskih stipendija (kao i učeničkih i studentskih kredita), kao podrška sistemu obrazovanja i posebno razvoju učenika i studenata za naučni i umetnički rad, u nadležnosti jednog ministarstva;

- precizne uslove i postupak dodele stipendija za izuzetno nadarene učenike i studente, uz poštovanje dobre prakse da se zadrže uslovi: izuzetan uspeh u učenju, rezultati na međunarodnim i republičkim takmičenjima i položeni standardizovani

testovi, kako bi ovu prestižnu stipendiju i na dalje dobijali isključivo izuzetno nadareni učenici i studenti;

- kontrola raspolaganja sredstava iz budžeta Republike Srbije koja su namenjena za stipendije (naknade za socijalnu zaštitu);

- racionalno korišćenje budžetskih sredstava jer nema posebnih troškova za rad Fonda (naknada zarade za direktora i zaposlene, kao i drugi troškovi za rad Fonda), a sva raspoloživa sredstva, osim troškova za sprovođenje standardizovanih testova, dodeljuju se učenicima i studentima. Uređeno je i u kojim slučajevima učenik, odnosno student neće ostvariti pravo na stipendiju, kao i posledice u slučaju zloupotrebe prava.

Probleme u primeni Zakona nije moguće rešiti bez donošenja novog zakona, odnosno izmene i dopune Zakona i to je jedini način za rešavanje problema

III. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

Član 1. uređuje brisanje odredaba o osnivanju Republičkog fonda za razvoj naučnog i umetničkog podmlatka.

Član 2. uređuje uslove, način i postupak dodele stipendija za izuzetno nadarene učenike i studente.

Osim opštih uslova koje učenik, odnosno student treba da ispuni za ostvarivanje prava u oblasti učeničkog i studentskog standarda, članom 2. Predloga zakona (novi član 11a st. 1. i 2) utvrđeni su i posebni uslovi koje treba da ispune za dodelu stipendije za izuzetno nadarene učenike i studente.

Pravo na stipendiju za izuzetno nadarene učenike i studente ostvaruje se na osnovu konkursa koji raspisuje nadležno ministarstvo. Osim izuzetnih rezultata u prethodnom školovanju (odličan uspeh u učenju i rezultati na međunarodnim i republičkim takmičenjima) kandidati treba da polože i standardizovane testove, koje priprema nadležna visokoškolska ustanova, odnosno institut i utvrđuje rezultate. U donošenju odluke o dodeli stipendija učestvuju, između ostalog, i saveti koje imenuje Konferencija univerziteta iz odgovarajućih obrazovno-naučnih, odnosno obrazovno-umetničkih polja, kako bi se obezbedio visoki standard dodele stipendija. Posao Konferencije univerziteta i saveta se obavlja kao poveren. Odluku o dodeli stipendija donosi ministar.

Radi zaštite i racionalnog korišćenja budžetskih sredstava uređuje se da pravo na stipendiju nema učenik, odnosno student koji je pravo na neku drugu učeničku, odnosno studentsku stipendiju ostvario u skladu sa odlukom nadležnog organa iz budžeta jedinice lokalne samouprave, odnosno iz budžeta Republike Srbije, a da u slučaju zloupotrebe prava na stipendiju učenik, odnosno student trajno gubi ovo pravo, što ima za posledicu i obavezu vraćanja dobijenih sredstava.

Ovim članom dato je i izričito ovlašćenje jedinici lokalne samouprave da može svojom odlukom, u skladu sa materijalnim mogućnostima, utvrditi pravo na učeničku, odnosno studentsku stipendiju ili kredit, ako je prethodno za te namene u svom budžetu obezbedila sredstva.

Član 3. uređuje brisanje dela VI. Republički fond za razvoj naučnog i umetničkog podmlatka, i čl. 70-81. Zakona, koji se odnose na osnivanje i rad Republičkog fonda za razvoj naučnog i umetničkog podmlatka, kao i na uslove i način dodele stipendija za izuzetno nadarene učenike i studente.

Član 4. uređuje brisanje odredaba koje se odnose na nadzor nad radom Fonda.

Član 5. sadrži zaštitnu odredbu za učenike i studenti koji su ostvarili pravo na stipendiju za izuzetno nadarene učenike i studente, odnosno za razvoj naučnog i umetničkog podmlatka, prema ranije važećim propisima, i koji imaju zaključene odgovarajuće ugovore.

Član 6. uređuje da danom stupanja na snagu ovog zakona Ministarstvo preuzima prava, obaveze, predmete i arhivu Republičkog fonda za razvoj naučnog i umetničkog podmlatka osnovanog Zakonom o učeničkom i studentskom standardu .

Član 7. propisuje rok za donošenje podzakonskog akta za sprovođenje ovog zakona.

Član 8. sadrži odredbu o stupanju na snagu propisa.

IV. PROCENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA POTREBNIH ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nije potrebno obezbediti dodatna sredstva u budžetu Republike Srbije.

Kako je Predlogom zakona o izmenama i dopunama Zakona predviđeno da Fond prestaje sa radom, a da prava, obaveze, predmete i arhivu preuzima Ministarstvo, to neće biti troškova koji bi se prema važećim rešenjima morali obezbediti za rad Fonda (naknada zarade za direktora i zaposlene, kao i drugi troškovi za rad Fonda).

Jedini troškovi koji ostaju i prema rešenjima iz Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona jesu troškovi za izradu standardizovanih testova, koji se tradicionalno polažu i plaćaju od 1988. godine, odnosno od kada je ove stipendije obezbeđivala Republička fondacija za podsticanje razvoja obdarenih studenata i učenika za naučni i umetnički rad i njihovo zapošljavanje.

V. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Predlaže se da se Zakon usvoji po hitnom postupku kako bi se sprečile štetne posledice po izuzetno nadarene učenike i studente, koji su postigli vrhunske rezultate u obrazovno-naučnim i obrazovno-umetničkim poljima i koji zaslužuju posebno priznanje i materijalnu podršku za dalji obrazovni, naučni i umetnički rad. Usvajanjem izmena i dopuna Zakona obezbediće se kontinuitet i zadržati tradicionalno visoki kvalitet u dodeli ove prestižne stipendije, kao i jasna pravila za raspisivanje konkursa za narednu školsku godinu